

کردند و مربیان را در جریان گذاشتند. مدرسه تخلیه شد و کارشناسان مرکز زمین‌زایی برای خنثی کردن مین خودشان را رساندند. «خنثی کردن مین آموزشی می‌افتد که بعد از کلاس به او گفته بود: «دیگر نمی‌گذارم پدرم برای جمع کردن ضایعات به منطقه خطرناک برود.» همین حرف‌ها و خبرهاست که مایه دلگرمی او و دیگر مربیان می‌شود تا راه پرفراز و نشیب مناطق روستایی و مناطق عشایری صعب‌العبور را برای خود هموار کند و به سراغ مردم منطقه برود. این مربی آموزش‌آشنایی با مین می‌گوید: «مین‌های خنثی نشده با گذر زمان به سطح خاک می‌آیند. با سیل و رانش زمین و دیگر وقایع جابه‌جا می‌شوند و سر از مناطقی درمی‌آورند که کسی انتظارش را نداشته. مثل حادثه‌ی اخیر که در ایلام رخ داد؛ ۴ نوجوان به منطقه‌ای گردشگری در نزدیکی رودخانه رفته بودند که اتفاقاً مردم زیادی به آن جا رفت و آمد دارند. با این حال حادثه رخ داده و متأسفانه دو نفر از آنها دچار قطع عضو شدند.»

مین‌های خنثی نشده با گذر زمان به سطح خاک می‌آیند. با سیل و رانش زمین و دیگر وقایع جابه‌جا می‌شوند و سر از مناطقی درمی‌آورند که کسی انتظارش را نداشته

افرادی که برای امرار معاش به سراغ ضایعات خطرناک رفته بودند با این تصور که سال‌ها از جنگ گذشته و مین‌ها عمل نمی‌کنند، آن را برداشته و با خود به اندیمشک برده بودند. مین در اندیمشک منفجر شده بود

در مناطق مشکوک به مین، از دلایل مهم انفجار این مین‌ها و افزایش قربانیان است. او می‌گوید: «سال گذشته خانواده‌ای که برای جمع‌آوری ضایعات به منطقه علامت‌دار رفته بودند دچار حادثه شدند. این افراد که برای امرار معاش به سراغ این ضایعات خطرناک رفته بودند با این تصور که سال‌ها از جنگ گذشته و مین‌ها عمل نمی‌کنند، آن را برداشته و با خود به اندیمشک برده بودند. مین در اندیمشک منفجر شده بود.»

آموزش‌آشنایی با خطرات مین برای کاهش تلفات چنین رخدادهایی در هلال احمر آغاز شد. از سال ۸۳ تاکنون علاوه بر جمعیت روستایی، عشایر و حتی مسافران راهیان نور هم از این آموزش‌ها بهره‌مند شده‌اند. منصوری می‌گوید: «این آموزش‌ها تنها در خوزستان در سال ۲۰۲۱ میلادی به شناسایی و خنثی کردن ۳ مین در غرب کرخه و شوش منجر شده است.»

قربانیانی که برای گردش به مرز مهران رفته بودند

منطقه مرزی مهران و دهلران، بیشترین حجم زمین‌های مین‌کاری شده دوران جنگ را در استان ایلام به خود اختصاص داده‌اند. «پرستو زنگنه» مربی‌ای است که بیش از ۸ سال از همکاری‌اش با پروژه آشنایی با خطرات مین در مهران می‌گذرد. او می‌گوید: «علاوه بر جمعیت روستایی ساکن در این منطقه، گروه‌های عشایری هم هستند که به مناطق مین‌گذاری شده نزدیک می‌شوند. هر سال با ورود عشایر به این منطقه به سراغ‌شان می‌رویم و در مدارس عشایری با آنها درباره مین حرف می‌زنیم. همچنین آموزش‌هایی برای بزرگسالان داریم. این جمعیت متغیر است و ممکن است افرادی همچنان هیچ آشنایی‌ای با خطرات مین نداشته باشند.»

کودکان و خانواده‌هایی را که در سال‌های گذشته قربانی مین شده‌اند یا اعضای بدن خود را از دست داده‌اند به خاطر می‌آورد که اغلب در کلاس‌ها از تجربه‌های خود می‌گویند. به گفته زنگنه، تلخ‌ترین روزهای فعالیتش در این حوزه، روزهایی است که کودکان با چشم‌گریان می‌گویند: «کاش زودتر این چیزها را می‌دانستیم تا دست یا چشم یا پایمان را از دست ندهیم یا اعضای خانواده‌مان قربانی این اتفاق نمی‌شدند.»

خبرهای خوش هم در این کلاس‌ها کم نمی‌شوند: «سال گذشته بود که بچه‌ها در حیاط یکی از مدارس روستایی یک مین پیدا

با وجود گذشت بیش از ۳ دهه از جنگ تحمیلی، مناطق مین‌کاری شده مرزهای غربی کشور همچنان قربانی می‌گیرد

بازی در میدان مین

زیادی باعث جابه‌جایی مین‌ها و مواد منفجره می‌شود. مثلاً در سیل‌ها برخی از این مین‌ها ممکن است جابه‌جا شوند و به مناطقی بروند که اصلاً در محدوده مین نبوده. یا مین‌هایی که به مرور زمان تغییر شکل می‌دهند، با باد و باران از لایه‌های پایین‌تر خاک به سطح زمین می‌آیند و به دلیل گذر زمان حساس‌تر شده و با کوچک‌ترین ضربه‌ای ممکن است منفجر شوند.

فروش مین و خمپاره به عنوان ضایعات

با افزایش جمعیت عشایری در هر منطقه، احتمال مواجه شدن با مین‌های خنثی نشده هم بیشتر می‌شود. چرای دام در مناطق مین‌گذاری شده، گردش و گشت و گذار مردم در نواحی مرزی، عبور کاروان‌های راهیان نور و البته جمع‌آوری ضایعاتی مثل فلزات باقیمانده

چشم بر هم زدن صدای انفجارش بلند شد. یا همین روزهای اخیر، در منطقه‌ای گردشگری در مهران چگونه رنگ زندگی را برای همیشه برای ۴ نوجوان عوض کرد. طبق اعلام مرکز مین‌زایی کشور، ۱۶ میلیون مین در نواحی مرزی غرب ایران در دوره جنگ تحمیلی کاشته شده که یک درصد از این مناطق هنوز پاکسازی نشده؛ مناطق صعب‌العبور کوهستانی، شن‌زارها و برخی مناطق، نی‌زارها و نقاطی که دسترسی به آن به راحتی ممکن نیست. «حسن منصوری» نماینده پروژه آگاهی از خطرات مین در خوزستان می‌گوید: «مناطق مین‌گذاری شده به کمک علائم بین‌المللی مشخص شده‌اند. با وجود پاکسازی اغلب مناطق در سال‌های گذشته، به طور قطع نمی‌توان گفت یک منطقه خالی از خطر است، چراکه عوامل

مرضیه موسوی | چهار میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار از نوار مرزی در غرب ایران آلوده به مین‌هایی است که در دوره جنگ هشت ساله کاشته شده. این بذره‌های جنگی از آن سال‌ها تا امروز، همچنان ثمر می‌دهند و دست و پا در می‌کنند. طبق اعلام مرکز مین‌زایی کشور، مناطق مین‌کاری شده ایران از پایان جنگ تاکنون ۳ هزار کشته و ۷ هزار مجروح بر جای گذاشته؛ قربانیانی که اغلب از اهالی روستاهای همجوار با این مناطق هستند و ندانسته با این مین‌ها مواجه شده‌اند. نمونه‌اش چهار نوجوان ایلامی که ۱۶ دی ماه در منطقه‌ای تفریحی به دلیل انفجار مین‌های باقیمانده از جنگ و اصابت ترکش‌های آن، مجروح و دو نفر از آنها دچار قطع عضو شدند؛ قصه پرتکراری که در نواحی مرزی استان‌های ایلام، خوزستان، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی هر سال در حال رخ دادن است. «آموزش آشنایی با خطرات مین» از اقداماتی است که با همکاری کمیته بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر با مرکز مین‌زایی کشور از ۱۸ سال پیش تاکنون در حال انجام است.

حتی مناطق پاکسازی شده هم امن نیست

دو سال پیش بود که انفجار مین در زمین محل بازی کودکان در روستاهای سوسنگرد، جان امیرعلی ۶ ساله را گرفت. کسی نمی‌دانست مین چگونه و از کجا سر و کله‌اش در محل همیشگی بازی بچه‌های روستا پیدا و در

وسعت مناطق مرزی مین‌گذاری شده در غرب ایران در جنگ تحمیلی

۴ میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار	وسعت مناطق مین‌گذاری شده استان خوزستان
۱ میلیون و ۵۰۰ هزار هکتار	وسعت مناطق مین‌گذاری شده استان ایلام
۱ میلیون و ۷۰۰ هزار هکتار	وسعت مناطق مین‌گذاری شده استان کرمانشاه
۷۰۰ هزار هکتار	وسعت مناطق مین‌گذاری شده استان کردستان
۱۵۰ هزار هکتار	وسعت مناطق مین‌گذاری شده استان آذربایجان غربی
۱۶ میلیون مین	برآوردی از تعداد مین‌های کار گذاشته شده در مرز غربی
۳ هزار کشته	برآورد قربانیان مین بعد از جنگ تحمیلی در ایران، به گزارش مرکز مین‌زایی کشور
۷ هزار مجروح	برآورد تعداد مجروحان مین بعد از جنگ تحمیلی، به گزارش مرکز مین‌زایی

مین‌ها در حرکتند

طبق تخمین‌های مرکز مین‌زایی کشور ۹۹ درصد از اراضی مین‌گذاری شده در غرب ایران بعد از جنگ پاکسازی شدند، اما عوامل مختلفی باعث جابه‌جایی مین‌ها در طول این سال‌ها شده است؛ به طوری که شاهد انفجار مین در باغ‌های شخصی، مسیرهای کوهپیمایی کولبرها، نزدیکی مدارس و خانه‌های روستایی، مسیر کوچ عشایر، مراتع، حاشیه رودخانه‌ها و تفرجگاه‌ها و ... هستیم.